

A sorompók lezárulnak: a cselédlány felébred

A képsor azzal kezdődik, hogy a lány ágyban fekszik, s egy tetőn sétáló macskát figyel. Felkel, kimegy a konyhába, ahol több próbálkozás után tüzet gyújt (16.15). (A falon számtalan gyufagyújtás nyoma.) A lány újra kinéz az ablakon, és megpillantja a tetőn sétáló macskát; kinéz egy másik ablakon, majd visszamegy a konyhába. A szekrényhez megy, aztán az asztalhoz, majd a mosogatóhoz, ahol vizet fröcsköl a falon mászó hangyákra (16.16). Megtölti vízzel a kávéskannát, körbesétál, majd visszatér a tűzhelyhez, ahol a terheség jeleit vizsgálja magán.

16.15–16.18

Az asztalhoz megy, leül, és kávédarálás közben sírva fakad (16.17). Míg darál, kinyújtja a lábát, és becsukja vele az ajtót (16.18). Aztán ültében kiegyenesedik, megtörli a szemét, és feláll, hogy bevigye a kávéfőzőnek.

Mint a neorealista filmekben általában, itt is narratív szerep jut a valóság részleteinek. Bazin joggal dicséri ezt a képsort, amiért a lány életét a maga „jelenidejűségében” mutatja be, de meg kell jegyeznünk, hogy bizonyos drámaiság is érezhető benne. A lány most jött rá, hogy gyermeket vár. Erős a feszültség a lány monoton munkája és a jövőtől való bémult szorongása között – ez adja a jelenet erejét.

Róma nyílt város: Pina halála

Rossellini a feszültség tetőfokán indítja a jelenetet, amikor német katonák kordont vonnak egy lakóház köré, és rejtőzködő partizánok után kutatnak. Don Pietro és Marcello azt mondja, hogy egy haldoklóhoz mennek. Az öregember ágyába rejtik a partizánok lőszerait, s a jelenet már-már bohózatba torkoll, amikor az öreg nem akarja eljátszani, hogy haldoklik (16.19).

A hangnem ismét megváltozik, amikor Pina azt látja, hogy a németek elfogták vőlegényét, Francescót, és a teherautóhoz kísérik. Pina kiszabadítja magát a férfiak kezéből, és az induló teherautó után szalad (16.20, 16.21). Az elborzadva álló Don Pietro a reverendájába temeti Marcello arcát. Francesco azt kiáltja: „Ne engedjék!” (16.22). Hirtelen géppuskaropogás hallatszik. A következő, Francesco nézőpontjából felvett beállításban Pinát találhat éri, és ő a földre zuhan (16.23). Komor zene hallatszik. A jelenet híradó stílusban,

teleobjektívvel felvett utolsó négy beállításában Marcello és Don Pietro a halott nőhöz fut, és letérdel mellé (16.24).

Egyértelmű stílusával Rossellini rendhagyó vonásokat visz az elbeszélésbe. Egy hagyományosabb filmben Francesco megkeresné pillantásával Pina gyilkosát, és a film hátralévő része arról szólna, hogyan áll bosszút. Itt azonban váratlanul szólal meg a fegyver, és sosem derül ki, hogy ki a gyilkos. Ráadásul az érzelmi tónus hirtelen változik, a feszültség után komikus jelenet következik, majd feszültség, s végül megrázkódtatás és bánat. Még felkavaróbb, hogy Pina a film hősnője, és váratlanul meghal. Ilyen megrázkódtatásra az 1945 utáni közönség nem volt felkészülve. Ahogyan André Jurieu halála Jean Renoir *Játékszabályában*, Pina meggyilkolása is azt sugallja, hogy a valószínűség életben – a filmekkel szemben – a jók értelmetlen halált halhatnak.

16.19 Róma nyílt város; Don Pietro egy serpenyővel leüti az öregembert, hogy úgy tűnjön, haldoklik.

16.20 Pina kitepi magát az örök szorításból...

16.21 ...és Francesco után fut; a teherautón felvett nézőpontból látható.

16.22 Az ellenbeállításban megjelenő Francesco kiált...

16.23 ...ekkor Pinát lövés éri.

16.24 Don Pietro és Marcello Pinát siratja.